

ZÁKLADNÍ PRINCIPY OBRANY ČSFR

Na základě stručného rozboru mezinárodních a geostrategických faktorů i našich základních doktrinárních principů je možné vytyčit zásady vedení obrany. Všeobecně převládá názor, že k napadení republiky dojde po období zvýšeného napětí, přeskupování vojsk a zaujetí obranných sestav. Jsem však toho názoru, že nelze vyloučit ani možnost, kdy může dojít k napadení pozemními silami po předcházejícím překvapivém úderu protivníkově letectva a zahájení postupného zasazování vševojskových svazků (útvárů) k jejich využití na samostatných směrech.

Z této skutečnosti musí vycházet také vojenskostrategická koncepce. Obecně ji lze charakterizovat jako systém teoretického rozpracování a praktického vytváření, zabezpečování a uskutečňování požadavků vojenské doktríny. V našich podmínkách jde především o odvrácení války. V případě napadení vytvořit podmínky k udržení svrchovanosti a samostatnosti našeho státu vedením úporné obrany. Toho lze, podle mého názoru, dosáhnout zejména:

- konkrétními a účinnými opatřeními s cílem zabránit napadení republiky protivníkem,
- vypracováním komplexního systému ochrany státu a jeho obyvatel zejména před úhrozbou i oslabováním zvenčí, včetně nebezpečí nezvládnutelného přílivu utečenců, přírodních katastrof, mezinárodního terorismu či obchodu s drogami,
- vypracováním uceleného systému obrany federace, vytvářením předpokladů již v míru pro jeho úspěšné uplatnění při napadení protivníkem.

Všechny tři základní způsoby zabezpečení svrchovanosti a samostatnosti je nutné uskutečňovat souběžně. Zatímco se na prvních dvou mohou ozbrojené síly jen podílet, další je důvodem jejich bytí. Společným jmenovatelem je odstranit každého před napadením ČSFR.

První možností je dosahováno především výhodnými spojeneckými smlouvami. Čím je spojenec silnější, tím menší nebezpečí napadení našeho státu hrozí. Splnění tohoto požadavku je úkolem ministerstva zahraničí. Velení armády se může, ba musí podílet výběrem, doporučením konkrétních spojenců, návrhem otázek z vojenské oblasti, které je vhodné do smluv prosadit. Vychází přitom z podmínek, jejich rozboru i potřeb úspěšného uhájení samostatnosti a svébytnosti státu.

K jednoznačným opatřením k zabránění napadení patří vytvoření takového všestranného potenciálu státu, zejména v oblasti ekonomiky, který je zárukou, že ztráty protivníka v případě, že uskuteční agresi, převýší jeho možný zisk. Tak tomu bude při těsném vzájemném provázání ekonomik našeho i dalších evropských států na širokém základě při dodržování zásad rovnoprávnosti a výhodnosti.

Perspektivně lze za nejdůležitější opatření považovat vybudování fungujícího, vysoce účinného celoevropského bezpečnostního systému. Na jeho vytváření se budeme aktivně podílet všemi prostředky. Patří sem hlavně vyčlenění vojenských expertů pro jeho tvorbu, do řídicích složek systému, případně do kontingentu vojsk k prosazování systémem stanovených pravidel hry k zabezpečení celoevropské bezpečnosti.

Komplexní systém ochrany státu a jeho obyvatel je prvořadým úkolem složek ministerstva vnitra. Armáda, dle mého názoru, by se na těchto úkolech měla podílet tehdy, pokud by to přesahovalo síly složek tohoto ministerstva nebo ochranná akce vyžadovala zvláštní techniku, kterou vlastní armáda.

Vypracovat ucelený systém obrany státu je prvořadým úkolem armády. Vzhledem k jeho obsahu i rozsahu se však na něm musí podílet podle požadavků i komplexnosti obrany státu také další vrstvy a oblasti našeho státu. Nejlépe to bude patrné z problémů, které do strategie jako výchozí a určující oblasti vojenského umění patří. Je to **zkoumání zejména otázek**:

- jak zabránit válce,
- charakteru příští možné války,
- strategie možného protivníka,
- způsobů vedení války (organizace, zabezpečení a příprava ozbrojených sil),
- zásad materiálně technického zabezpečení,
- řízení ozbrojených sil,
- přípravy země na válku.

Na základě teorie vojenské strategie a situace zpracovává nejvyšší vojenské velení (generální štáb) základní podmínky pro zabránění válce odstrašováním, nebo při napadení nejúčinnější splnění stanovených politických cílů.

Vedle již zmíněných spojeneckých smluv se silným partnerem se na odstrašování protivníka podílí celý komplex stavu a přípravy nejen ozbrojených sil, ale státu jako celku. Limitním faktorem pro ozbrojené síly je tzv. **rozumná dostatečnost**. I nejbohatší státy světa totiž vynakládají na obranu podle stavu své ekonomiky jen přesně vymezenou část svého národního důchodu. Nejinak je tomu také u nás. Podstata rozumné dostatečnosti spočívá v tom, že na obranu se vydává jen tolik prostředků, kolik jich lze uvolnit bez toho, aniž by to ohrozilo rozvoj a rozkvět země a jejího hospodářství v souladu s vědeckotechnickým poznáním.

Opatření k odvrácení války mohou být politická a vojenská. K politickým, vedle spojeneckých smluv o vzájemné pomoci a spolupráci, patří také dosažení jednoty názorů všech národů a národností k obraně společné vlasti - ČSFR; aktivní účast všeho obyvatelstva na trvalém růstu mezinárodního postavení ČSFR, její ekonomiky i účinná připravenost k rozhodné obraně státu, pokud by byl napaden.

Politická opatření se úzce prolínají s vojenskými. Vzájemně se doplňují a tím posilují. Vojenská opatření k odvrácení napadení ČSFR musí okázale předvést její schopnost a rozhodnost se bránit.

Strategie odvrácení války je umožněna díky rozvoji informatiky a systémové analýzy. Využití umožňuje stanovit možný výsledek připravovaného napadení, jeho výhry a prohry.

Myslím, že pokud jde o charakter příští možné války, pak z dosud uzavřených dohod je zřejmé, že půjde o válku bez použití jaderných zbraní. Pro rozpracování strategie naší armády lze učinit některé závěry, které je třeba dále dopracovat.

Jak je zřejmé z vyzbrojení soudobých armád bojovou technikou, dosah palebných možností letectva a raketových zbraní umožňuje, aby protivník vedl úder s překvapením prakticky na kterékoli místo naší federace, způsobil jí těžké ztráty, rozvrátil ekonomiku a zbavil ji rychle schopnosti klást organizovaný odpor. Kromě úderů letectva a raketového vojska může protivník vysadit do hloubky našeho území vzdušné výsadky s bojovými i diverzními úkoly. Od zahájení agrese mizí rozdíl mezi frontou a zápolím. Území celého státu se stává válčištěm. To vyžaduje trvalou vysokou bojeschopnost a připravenost jak ozbrojených sil, tak všeho obyvatelstva. Je třeba mít na paměti, že vycvičit a připravit bojeschopného vojáka, různé organizační stupně, zálohy, vyžaduje značné úsilí a čas. Obrana vlasti proto nemůže být záležitostí jen úzkého kruhu odborníků, ale všeho obyvatelstva. Nejúčinnějším možným způsobem přípravy k obraně vlasti je **ústavou stanovená všeobecná branná povinnost**, povýšená svým obsahem a způsobem na službu nejčestnější. Bez ní není obrana státu vůbec možná.

Soudím, že časový rozsah základní vojenské služby, má-li splnit své poslání, je dán tím, co je třeba zvládnout k úspěšnému plnění úkolu obrany vlasti. Podle skutečné potřeby a možnosti se v závislosti na celkové mezinárodní situaci výhledově jeví možné uzákonit postupně základní vojenskou službu v trvání 12, respektive 9 měsíců.

Tuto službu je nutné přitom organizovat tak, aby se vedle přípravy k obraně vlasti stala součástí komplexní výchovy a vzdělávání mladých lidí, rozšiřovala jejich politickou, kulturní i odbornou úroveň, vedla je k rozvoji osobních a volních vlastností, potřebných nejen pro život vojáka, ale platného občana republiky, především zapáleného obránce vlasti.

Tuto službu je nutné přitom organizovat tak, aby se vedle přípravy k obraně vlasti stala součástí komplexní výchovy a vzdělávání mladých lidí, rozšiřovala jejich politickou, kulturní i odbornou úroveň, vedla je k rozvoji osobních a volních vlastností, potřebných nejen pro život vojáka, ale platného občana republiky, především zapáleného obránce vlasti.

Průběh základní vojenské služby musí odpovídat platným humánním a demokratickým principům ČSFR, důsledně dodržovat práva, ale také osobní odpovědnost každého brance za plnění svých povinností i důsledky svého jednání.

K doplnění nových poznatků z oblasti zbraní, bojové techniky, k udržení sladění a vysoké bojeschopnosti vojsk se jeví účelné podle potřeby organizovat většinou krátkodobá (několikadenní až týdenní) cvičení jednotek, vytvářených na principu mobilizačního rozvinutí podle územní příslušnosti.

Předpokládám, že složení a organizace ozbrojených a dalších sil potřebných pro obranu vlasti musí odpovídat úkolům, které bude nezbytné řešit a plnit při napadení ČSFR.

Pokud dojde k napadení ČSFR protivníkem, myslím, že by bylo vhodné plnit následující úkoly:

- bránit ozbrojené síly, obyvatelstvo a národní hospodářství před úderem protivníkového letectva,
- vést vysoce aktivní obrannou bojovou činnost v úsecích napadení protivníkem (na směrech jeho postupu), způsobit mu co největší ztráty, zastavit jej co nejbližší státní hranice,
- bojovat se vzdušnými výsadky protivníka vysazenými do hloubky území ČSFR,
- organizovat a materiálně technicky zabezpečovat ozbrojené síly, výrobu a obyvatelstvo ČSFR (chybí fronta a zápolí, celé území se stává bojištěm),
- evakuovat určené části obyvatelstva z ohrožených prostorů protivníkem,
- odstraňovat účinky leteckých úderů protivníka,

- organizovat život na teritoriu, včetně výroby a zajištění pořádku s důrazem na přesuny vojsk.

Vzhledem k tomu, že některé z uvedených hlavních úkolů by probíhaly současně, je třeba v zájmu organizovanosti a účinnosti jejich plnění zvážit vytváření zvláštních jednotek.

Se zanikáním rozdílu mezi frontou a zápolím je vhodné také organizovat vnitřní členění ozbrojených sil. Je zřejmé, že k plnění úkolů nebudou stačit jen v míru vytvořená vojska také proto, že jejich určité hlavními posláním bude zabránit nebo alespoň zastavit postup pozemních sil protivníka. Myslím, že je proto třeba mít v míru vytvořeny síly (vojska) k obraně svých domovů (domobrany) a případně také k odstraňování následků úderů protivníka (teritoriální jednotky). Jen tím je také možné ničit výsadky protivníka dříve, než začne vyvíjet činnost, stejně tak omezit následky jeho úderů na nejmenší možnou míru. Do domobrany a zejména do teritoriálních jednotek lze zařazovat již při výcviku především tu část obrany neschopného obyvatelstva, jemuž různé osobní důvody, přesvědčení nebo věk brání vykonávat všestranně náročnější službu v armádě.

Vzhledem k palebným možnostem letectva a raketových vojsk protivníka i vzdálenosti jeho pozemních vojsk od naší hranice může být mezi jejich údery určitý časový posun.

Soudím, že souvislosti s možnými předstihujícími údery letectva a raketového vojska protivníka před překročením naší státní hranice jeho pozemními silami nelze považovat jejich ničení naším letectvem i dalšími prostředky již na území protivníka za akt přenesení bojové činnosti na jeho území. Jde přitom především o to, zabránit mu proniknout na naše území, a proto jej ničit na jeho vlastním území. Tím vyloučit devastaci vlastního území vedle nepřátelské činnosti navíc ještě našimi prostředky.

Vzhledem k vysoké manévrovatelnosti, ničivé síle pozemních sil protivníka je nutné počítat s hlubokými roztínajícími údery, využívajícími účinků především vysoce přesných a dalších speciálních účinných zbraní bez zbytečného zhušťování sestav. Cílem této činnosti bude rozdrobit sestavu našich vojsk na oddělené skupiny, tím ztížit velení, rozhodování, včetně zasazování záloh. Manévrovému způsobu boje protivníka musí odpovídat také organizování obrany a rovněž vybavení vojsk. Vývojové tendence směřují k působení na samostatných směrech. Souvislé fronty, jak je známe z 1. a 2. světové války, budou zřejmě v bojové činnosti vojsk výjimkou.

Vzhledem k možnému postupu protivníka především podél komunikací a hustotě sídlišť je účelné, co nejvíce využít jejich ochranných vlastností k organizování obrany. Pro její výhodnost svědčí skutečnost, že mezi jednotlivými sídlišti městského typu je vzdálenost asi 30 km, mezi ostatními téměř 3 km. Rovněž zde je možné k jejich obraně s výhodou využít ozbrojené síly složené z místního obyvatelstva (domobrany), které znají dokonale terén dané oblasti. Předpokladem úspěšnosti této činnosti ovšem je vypracovat takové metody povolávání, vyzbrojení a výcviku záloh, které umožní jejich rychlé použití k plnění bojových úkolů.

Možnostem napadení republiky z různých směrů a kapacitě přechodů přes státní hranici musí rovněž odpovídat rozmístění vojsk. Vzhledem k tomu, že největším nebezpečím jsou silná vojenská uskupení východně a západně našeho státu, jeví se účelné k usnadnění manévru vlastními silami na jednu, či druhou stranu umístit většinu v míru vytvořených vojsk uprostřed ČSFR. Považuji za nezbytné pro vedení manévru vytvořit již v míru podmínky vybudováním odpovídající infrastruktury, včetně její úpravy (zesílení) a služeb.

V souvislosti s manévrovým způsobem vedení bojové činnosti různě velkými a často osamocenými silami vzrůstá význam zejména palebné samostatnosti organizačních celků

s možností jejich snadného spojování do větších, bude-li to vyžadovat plnění úkolů. Bylo by vhodné za základ považovat **všestranně samostatný prapor**. Manévrovému způsobu vedení obrany v prostoru by mělo rovněž odpovídat zabezpečení vojsk, umožňující rychlé přeskupování, zaujímání aktivní obrany.

Myslím, že zvláštní pozornost bude nutné věnovat **protivzdušné obraně**. Vzhledem k bojové činnosti vojsk jen na našem území je účelné organizovat protivzdušnou obranu centralizovaně jak státu, tak vojsk.

Problémem, který si zasluhuje naši pozornost, je rovněž velení letectvu. Vzhledem k jeho smlouvou stanovenému počtu, z něhož navíc ještě část tvořená stíhacím letectvem bude působit v rámci protivzdušné obrany, další jeho část jako vojskové letectvo, je na uvážení, zda také za těchto okolností bude plnit samostatné úkoly druhu ozbrojených sil.

Bojová činnost vedená jen na vlastním území ovlivní do značné míry vytváření organizačního vnitřního členění i začlenění druhů vojsk a služeb do sestavy útvarů, svazků, svazů. Je zapotřebí zkoumat skutečný rozsah potřebných odborných činností pro zabezpečení vojsk s přihlédnutím k tomu, co je nutné jak k zabezpečení vojsk, tak také života na teritoriu. Půjde např. o otázky žienijní přípravy území, chemického zabezpečení, systému budování spojení, organizace materiálně technického a zdravotnického zabezpečení apod. Je třeba dosáhnout toho, aby nedocházelo k zdvojení či překrývání činností, aby činnost vojsk byla co nejúčinnější svým výsledkem i ekonomicky.

Složení fronty a týlu (zápolí) v podmínkách ČSFR, možnost prolínání se činností jednotlivých složek vyžaduje vytvořit společná místa velení všech složek obrany ČSFR. Myslím, že do jejich čela by měl být určen velitel ČSA daného prostoru s celkovou zodpovědností za řízení veškerého života v něm.

Za základ společných míst velení lze považovat generální štáb ČSA a jemu podřízená, již v míru vytvořená oblastní (zemská) vojenská velitelství (v Čechách, na Moravě a Slovensku), nebo velitelství vojenských okruhů (Západního, Středního a Východního). Vytvoření tří společných míst velení - vojenských oblastí (okruhů) na území ČSFR umožňuje:

- kvalitní řešení a vedení obrany v dané části území ČSFR při napadení protivníkem,
- přemístění armádních sil z nenapadené části území do podřízenosti vojenského okruhu (oblasti), v jehož prostoru došlo k napadení ČSFR protivníkem,
- organizovaně a kvalifikovaně řídit činnost armádních (ostatních) složek obrany ČSFR také v případě, že se protivníkovi podaří rozdělit území státu.

Oblastní vojenské velitelství mírově ztotožnit s velitelstvím armádního sboru, rozmístěným na jeho území a rozšířeným o prvky potřebné k vytvoření společných míst velení.

Další organizační vnitřní členění, složení, výzbroj a bojová technika vojsk musí zabezpečit vedení účinné obrany na úrovni vědeckotechnického poznání dané doby. U mírových divizí je nutné, dle mého názoru, připravit předpoklady pro vytvoření nejméně dvou dalších divizí mobilizací. Mírově rozmístit vojska ČSA v souladu s operačními plány k rychlému přehrazení jednotlivých směrů možného napadení protivníkem, v závislosti na situaci, pokud možno přímo na státní hranici.

Navrhuji rozvíjet ozbrojené síly na válečné počty mobilizací vojsk mobilizačními složkami oblastních (zemských) vojenských velitelství (vojenských okruhů) a jimi řízených nižších řídicích stupňů, které odpovídají vnitřnímu teritoriálnímu uspořádání ČSFR, majících stejné pravomoci, povinnosti a jsou omezeny na prostor své působnosti. Z mírových armádních sborů vytvářet pro obranu ČSFR mobilizací podle potřeby i polní armády.

Uskutečněním mobilizace na základě územního principu je možné co nejvíce zkrátit dobu vytváření útvarů (jednotek).

Uplatněním tohoto principu již při povolávání vždy stejných záloh na cvičení lze zabezpečit jejich postupné stmelování již v míru. To umožňuje jejich rychlé zasazení k plnění stanovených úkolů při napadení republiky protivníkem.

Skutečností, že s výjimkou úkolů v rámci celoevropského bezpečnostního systému a OSN by bojová činnost probíhala jen na vlastním území, umožňuje velitelům a štábům již v míru podrobným průzkumem terénu v místech předpokládané činnosti jejich organizačních celků využít i úpravu terénu při dodržení všech zásad utajení.

Jejich hlavním úkolem proto bude zpracovat již nyní možnosti způsobu přehrazení určených směrů napadení a postupu protivníka. U možností přehrazení směrů lze použít také vhodné železobetonové obranné objekty vybudované do roku 1938 i navržené a vybudované podle potřeby dodatečně.

Výsledkem činnosti velitelů a štábů v míru by podle mého názoru měly být zejména plány:

- přehrazení stanovených směrů napadení republiky obranou organizovanou tak, aby protivníkovi byly od proniknutí na území státu působeny co největší ztráty, jeho postup, ne-li zastaven, pak alespoň zpomalován a usměrňován do výhodných prostorů k jeho zničení,
- mobilizačního rozvinutí, potřebného stmelení, přípravy a začlenění zmobilizovaných vojsk do sestavy ČSA, domobrany a teritoriálních jednotek,
- zabezpečení teritoria a vojsk s důrazem na PVO, boj proti vzdušným výsádkám, organizovanost života atd.,
- materiálně technického zabezpečení ozbrojených sil, výroby a obyvatelstva,
- zabezpečení výroby,
- evakuace připravené pro jednotlivé možnosti.

Těžiště přípravy vojsk je nezbytné položit na zvládnutí základních návyků pro vedení bojové činnosti, a to při aktivní obraně, pro mistrovské ovládnutí zbraní a bojové techniky, kvalitní výsledky ve střelbě, sladění bojové činnosti vojsk úrovně rota až prapor.

Domnívám se, že je nutné věnovat velkou pozornost také přípravě obyvatelstva. Přitom se jeví žádoucí zaměřit se na upevnění zodpovědnosti každého občana za obranu společné vlasti a nezbytnou přípravu k ní.

V souvislosti s tím se do popředí dostává požadavek systematicky vychovávat všechny občany, zvláště mládež k brannosti na základě:

- zásad zakladatelů Sokola Tyrše a Fügnera,
- tradic bojů našich legií za 1. světové války a jejich podílů na vzniku prvního samostatného československého státu,
- tradic zahraničního a domácího odboje za 2. světové války,
- nezbytnosti a potřeby ČSA pro zabezpečení státní svrchovanosti a samostatnosti
- kvalitní popularizace výcviku, činnosti ze života armády v hromadných sdělovacích prostředcích (televizi, filmu apod.),
- ukázek výcviku na branných dnech ozbrojených sil ČSFR,
- seznamování občanů se životem vojáků v kasárnách.

Rozvíjet formou různých soutěží ty dovednosti a návyky, které jsou pro obranu ČSFR, zabezpečení života na teritoriu aktuální, např. činnosti požárníků, zdravotníků, směrů.

Rozvíjet osobní, charakterové, psychické a fyzické vlastnosti obyvatelstva soutěžími a hrami, které ovlivňují fyzickou a duševní kondici mládeže ve školách, tělovýchovných organizacích.

Zvyšovat technickou a odbornou úroveň obyvatelstva především prostřednictvím zájmových organizací, zevšeobecňováním dosahovaných výsledků i možnostmi výměny zkušeností se zahraničními partnery.

Je také vhodné popularizovat soudobé vědeckotechnické poznatky, jejich praktické uplatnění, jimiž lze přispět ke zvýšení obranyschopnosti státu.

Mnou uváděné názory jsou prvním vstupem do řešené problematiky. Cílem je upozornit na některé základní požadavky, které vycházejí z vojenské doktríny ČSFR. Jejich další rozvíjení, upřesnění nebo odmítnutí by mělo, dle mého názoru, být záležitostí celého velitelského sboru naší armády. Jedině chápání potřeby jak vypracovat způsob zabezpečení samostatnosti a svrchovanosti státu jako společného úkolu může vést k optimalizaci řešení. Uplatnit a zúročit všechny zkušenosti, duševní potenciál a um širokého kolektivu velitelského sboru ČSA vytváří k tomu ty nejlepší předpoklady.